תורה אור

אלמא מיזוז נפסל ג"כ שורפים בבירה ומעצי המערכה

חוזר ושורפו לפני הבירה מעצי המערכה אמר רב חמא בר עוקבא לא קשיא כאן באכסנאי כאן בבעל הבית רב פפא אמר הא והא באכסנאי כאן שהחזיק בדרך כאן שלא החזיק בדרך, רב זביד אמר לעולם כדאמר מעיקרא כאן באכסנאי כאן בבעל הבית, ואף ע"ג דלא החזיק בדרך, אכסנאי כיון דלית ליה עשאוהו כציקנין דתנן הציקנין שורפין אותו לפני הבירה בשביל ליהנות מעצי המערכה ת"ר *באו לשורפו בחצרותיהן ומעצי המערכה אין שומעין להן, לפני הבירה ומעצי עצמן אין שומעין להן בשלמא מעצי המערכה בחצרותיהן אין שומעין להן דילמא פיישן מינייהו ואתו בהו לידי תקלה אלא לפני הבירה מעצי עצמן מ"ט לא: רב יוסף אמר *שלא לבייש את מי שאין לו רבא אמר מפני החשד מאי בינייהו איכא בינייהו דאייתי קני וחריותא דלא חזו למערכה, *תנן התם ראש המעמד היה מעמיד את הטמאין על שער המזרח מ"ט: אמר רב יוסף כדי לביישן רבא אמר מפני החשד, מאי בינייהו: איכא בינייהו מפנקי אי נמי דקא גדיל שישורא: **מתני'** הפסח שיצא או שנטמא ישרף מיד. נטמאו הבעלים או שמתו תעובר צורתו וישרף בששה עשר ר' יוחנן בן ברוקה אומר אף זה ישרף מיד לפי שאין לו אוכלין: **גמ'** בשלמא טמא כתיב והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל באש ישרף, אלא יוצא מנלן דכתיב הן לא הובא את דמה אל הקדש פנימה *אמר לו משה לאהרן מדוע לא אכלתם את החטאת, שמא נכנס דמה לפני ולפנים אמר לו לאו, אמר לו שמא חוץ למחיצתה יצתה אמר לו לאו, בקודש היתה, אמר לו אי בקודש היתה והלא הובא את דמה אל הקדש פנימה מדוע לא אכלתם אותה מכלל דאי נפקא אי נמי עייל דמה לפנים בת שריפה היא, בשלמא נטמא גלי רחמנא בקדשים קלים *כ"ש בקדשי קדשים, אלא יוצא, אשכחן קדשי הקדשים, קדשים קלים מנלן, ותו הא דתניא לן דמה נשפך

חוזר ושורפו כו'. אלמא מיעוטו שנפסל, מעצי המערכה נמי שרפינן: **כאן באכסנאי.** שאין לו עצים שורפו מעצי המערכה ומתני' בבעל הבית: **שהחזיק בדרך.** לא הטריחוהו לחזר על עצים כדקתני וכן מי שילא אלמא בהחזיק בדרך עסקינן: **רב זביד.** כרב חמא מוקים לה ולדרב פפא פליג ויהיב טעמא למילתיה דרב חמא דכיון דלית ליה עצים שם עשאוהו כציקנין והחזיק בדרך דקתני מתני' לאשמועינן חזרה נקט לה ולא משום עצים, דהוא הדין ללא החזיק: **באו לשורפו כו'.** כדמפרש טעמא: **לידי תקלה.** ליהנות מהן הנאה אחרת והנאה זו אין בו מעילה דתנאי ב"ד הוא ועל מנת כן מקדישין אותו: **משום חשד.** שלאחר שריפתן מחזירין מותר העצים לתוך ביתן והרואה חושדן בגונבי עצי המערכה ונהנין מהן: **קני וחריות'.** קנים וחריות של דקל הכל יודעים שאינם מעצי המערכה לפי שקלים הם ונשרפין מהר ואין אש המערכה מתקיימ' בהן ומשום חשד ליכא אבל משום בושת איכא: **תנן התם.** במסכת תמיד: **ראש המעמד.** הממונה על כך מעמיד את הטמאים של בית אב בכל בקר בשער המזרחי כניסת כל אדם להר הבית: **כדי לביישן.** שלא נזהרו מלטמא והרי העבודה של מחר היתה מוטלת עליהן והיה להן ליזהר: **משום חשד.** שלא יחשדום שמפני מלאכתן הן מחללין מלבוא לעבוד עבודה (א) ומעמידן שם כדי שיראו אותם בני אדם ויודעין שמחמת טומאה הם חדלין ואיידי דאיירי לעיל בהך פלוגתא דמפני החשד נקט לה להא: **מפנקי.** הכל יודעין שבטילים הן מן המלאכה ואין מניחין עבודה מפני מלאכתן דהכי משום חשד ליכא ואין צריך להעמידם שם ולמאן דאמר כדי לביישן צריך: **אי נמי דקגדיל שישורא.** מפשילי חבלים שהיא אומנות קלה ושכרה מעט ואין בני אדם חשודין שיחדלו מלבוא לעבודה מפני ביטול מלאכה זו: **מתני' הפסח שנטמא או שילא ישרף מיד.** בארבעה עשר ואין צריך להשהותו עד הבוקר של ששה עשר שתעובר צורתו דהיינו לינה אחד ומיהו בי"ט לא מצי שריף ליה כדיליף לקמן (דף פג:) דאין שורפין קדשים בי"ט: **נטמאו הבעלים או שמתו.** דאין פסולו בגופו אלא מחמת דבר אחר שאין לו אוכלין: **גמ' בשלמא נטמא.** טעון שריפה: **דכתיב והבשר וגו'.** וגבי קדשים קלים כתיב: **שמא נכנס דמה.** אל הקודש לכפר בהיכל ונפסלה כדכתיב (ויקרא ו) וכל חטאת אשר יובא מדמה וגו' א"כ הוא יפה עשיתם ששרפתם: **שמא חוץ למחיצתה.** חוץ לעזרה יצאת ומקרא יתירא דרשי לה דלא איצטריך "פנימה" אלא הכי בעא מינייהו ברישא "שמא יצאתה ולא היתה פנימה" ואם כן הוא יפה עשיתם ששרפתם (ב) פנימה היתה ולא יצאת, הא למדת שאם יצאת היה לו לשורפה: **נטמא.** והבשר אשר יגע וגו' גבי שלמים כתיב וכ"ש קדשי קדשים דחמירי: **אלא יוצא.** בחטאת אשכחן, וקדשים קלים מנלן דמצריך ליה תנא דמתניתין שריפה ליוצא דפסח: **לן דמה.** של בהמת קרבן דאמרינן בזבחים (דף נו:) מנין לדם שנפסל בשקיעת החמה שנא' ביום הקריבו את זבחו ביום שאתה זובח אתה מקריב כו':

רב זביד אמר לעולם כדאמר מעיקרא. פי' בקונטרס דרב זביד לא פליג אדרב חמא בר עוקבא ואינו אלא מפרש טעמו וקשה לר"י דלא מצינו בשום מקום שיאמר לעולם כו' כדי לפרש ונראה לו דרב חמא בר עוקבא ורב פפא לא פליגי דרב חמא בר עוקבא מוקי כאן באכסנאי כאן בבעה"ב ואיירי בהחזיק בדרך אבל בלא החזיק אפי' אכסנאי הוי כבעה"ב אלא דלא איירי בה ורב פפא מוקי איידי ואיידי באכסנאי ולא פליג אדרב חמא בר עוקבא ורב זביד פליג אתרווייהו וקסבר אכסנאי שלא החזיק עשאוהו כציקנין אי נמי רב פפא ורב זביד פליגי אליבא דרב חמא בר עוקבא רב פפא סבר דרב חמא בר עוקבא איירי בהחזיק אבל בלא החזיק הוי אכסנאי כבעל הבית ורב זביד סבר דאכסנאי אפי' לא החזיק עשאוהו כציקנין ודוקא נקט רב חמא בר עוקבא בעל הבית: **היה מעמיד** את הטמאים בשער המזרח. אפילו בטומאת קריין מיירי ונראה לר"י דהאי שער המזרח היינו שער עזרת נשים ואע"ג דאמר בפ"ק דיבמות (דף ז:) ובכמה דוכתי דטבול יום אינו נכנס במחנה לויה לא בכל מחנה לויה קאמר אלא מעזרת נשים ולפנים דהכי מוכח במסכת כלים (פ"א מ"ח) דקתני התם עזרת נשים מקודשת ממנה שאין טבולי יום נכנסין לשם: **בשלמא** נטמא דכתיב והבשר. אין לפרש דאמיד דקתני במתניתין קאי דכיון דכתיב בקרא ישרף אית לן למימר דהיינו מיד בלא עיבור צורה דאי בעיבור לישתוק קרא מיניה ואנא ידענא דישרף דהוה ליה נותר מדאמר לקמן ורבה מוסיף אף ר"י הגלילי דתניא כו' אבל לרבנן דילפי מכל חטאת אשר יובא מדמה וגו' בעי עיבור צורה אע"ג דכתיב (ג) ישרף אלמא מישרף לא משמע מיד מיהו יש לדחות דההוא ישרף מוקמינן לשריפת' בקודש ואינו מיותר אך יש להביא ראיה מדקאמר בסמוך לן דמה נשפך דמה או שילא חוץ לקלעים מנלן והתם לא בעי בע"כ מנלן שהם מיד בשריפה דהתנן בדם ובבעלים תעובר צורתו אלא מנלן בשריפה קאמר ושריפה דמיד מסברא נפקא לן ולא מקרא וא"ת ואמאי צריך קרא בפסול הדם דכיון דצריך עיבור צורה פשיטא דישרף משום נותר ואור"י דאיצטריך דלא ליעבד ליה קבורה קודם שיהיה נותר אי נמי הוה אמינא אפי' כשיהיה נותר לא ישרף דנותר שהיה ראוי לאכילה קודם שניתותר דוקא ישרף כדמשמע לא תותירו אלא תאכלוהו אבל קשה דהיכי יליף יוצא בשריפה מחטאת דאהרן דהא ע"כ לא הודה להן משה על השריפה דחטאת שנכנס דמה לפנים דפסולו בדם בעי עיבור צורה והם שרפוה מיד אלא ה"ק להו הא אם הובא יפה עשו שלא אכלוהו דהכי כתיב רישיה דקרא מדוע לא אכלתם ומיהו נראה לרשב"א דמצינו למימר דאמיד בעי מנא לן וכולה שמעתין מסקא אליבא דר' יוחנן דסבירא ליה לקמן דפסול הדם הוי פסולו בגופו דחשיב דם ובשר חדא מילתא ובפסול בעלים דוקא קתני מתניתין דבעי עיבור צורה ושפיר מייתי השתא מחטאת דאהרן דמשה הודה להן אם נכנס דמה לפנים שפיר עבוד דשרפוה ולן דמה נמי קבעי מנלן דמיד אך קשה על זה כיון דמסברא לא הוה אמרינן דישרף מיד אלא בעיבור צורה אי לאו דמסיק דהלכתא גמירי לה מאי קאמר ורבה בר אבוה דאפי' פיגול בעי עיבור צורה מנלן נימא דלא גמירי הלכתא ומה צריך גזירה שוה אלא ואי דפסולו בגופו ישרף מיד סברא הוא ובדם ובבעלים דבעי עיבור צורה נמי סברא:

בקדש היתה. רש"י פירש דדריש מפנימה וכן ר"ח ולר"י נראה דדריש מאכל תאכלו אותה בקודש ובתורת כהנים דריש מבמקום הקדש*: **בשלמא** נטמא גלי רחמנא בקדשים קלים והוא הדין בקדשי קדשים. וא"ת והא בהדיא בהאי קרא כתיבי קדשי קדשים ומאי קאמר והוא הדין כדדרשינן בכל שעה (לעיל כד:) והבשר לרבות עצים ולבונה ויש לומר דאי לאו הוא הדין הוה אמינא דאתא לרבות קדשים קלים דלא בעו הכשר ולא קדשי קדשים:

עין משפט נר מצוה

עה א מיי' פי"ט מהל' פסולי מוקדשין הלכה יח:

עו ב ג ד מיי' פ"ד מהל' ק"פ הלכ' ג:

עז ה ו מיי' פ"ז מהל' תמידין הלכה ה:

עח ז מיי' פ"ד מהלכות קרבן פסח הלכה ג ופרק יט מהלכות פסולי מוקדשין הלכה ב:

◆

רבינו חננאל

והנותר שורפין אותו בחצרותיהן כו' איני ששורפין אותו בחצרותיהן והתנן בסוף פרק ואלו עוברין בפסח על בשר הקדש שיצא ונפסל חוזר ושורפו לפני הבירה ושנינן לא קשיא הא באכסנאי שאין לו חצר משנתנו בבעל הבית ואכסנאי זה אע"פ שלא החזיק בדרך עשאוהו כציקנין ששורפין אותו לפני הבירה בשביל ליהנות מעצי המערכה: ת"ר באו לשרפו בחצרותיהן מעצי המערכה אין שומעין להם חיישי' דלמא פיישי מינייהו ומדליק תחת תבשילו ואתי ביה לידי תקלה מעצי עצמן לפני הבירה אין שומעין להם שלא לבייש מי שאין לו אי נמי שמא ישארו לו ויקחם ויחשדוהו הרואים כי עצי הקדש לקח ואם הם קני וחריותא כגון קוצים וחריות שאין ראוין למערכה כדתנן בתמיד באלו היו רגילין במורביות של תאנה ושל אגוז ושל עץ שמן מונעין אותו שלא לבייש את מי שאין לו: תנן התם בתמיד בסוף פ"ה ראש המעמד היה מעמיד את הטמאים בשערי מזרח רב יוסף אמר כדי לביישן רבא אמר מפני החשד שלא יחשדום כי לעבוד עבודה נכנסו והם טמאים: מתני' הפסח שנטמא או שיצא ישרף מיד כו'. יוצא מנא לן דכתיב הן לא הובא את דמה אל הקדש מכלל שאם נכנס דמה לקדש בת שרפה היא כדכתיב (ויקרא ו) וכל חטאת אשר יובא מדמה אל אהל מועד לכפר בקדש לא תאכל באש תשרף פנימה כלומר פנימה היתה ולא יצאת חוץ למחיצת הקדש אכול תאכלו אותו מכלל שאלו יצאת טוב עשיתם ששרפתם אותה ש"מ בשר היוצא חוץ למחיצתו בן שרפה הוא בשלמא נטמא גלי רחמנא בשלמים שהם קדשים קלים והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל באש ישרף והוא הדין לקדשי קדשים אלא יוצא אשכחן בחטאת שהיא קדשי קדשים כי היא בשרפה קדשים קלים מנא לן ותוב לן

[תוספתא פ"ג]

[תענית כו. לא: כתובות כד.]

תמיד דף לג.

זבחים דף קה:

[ועי' תוס' זבחים פב: ד"ה כיון]

* בעדיך ל"ה נבין ביום הקמת המשכן ביום שמתו שני בני אהרן

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה משום חשד וכו' ומעמידים שם: (ב) שם ד"ה שמא חוץ וכו' שרפתם ואל"ל פנימה היתה: (ג) תוס' ד"ה בשלמא וכו' אע"ג דכתיב ישרף אלמא לא משמע וכו' דספול תשרף: